

25) سیاحت غرب / علمی : موزه‌های آلوده ؛ مارکو ویسچر

چکیده : با وجود این که کشورهای آمریکای لاتین بزرگ ترین تولید کننده موز در جهان هستند ، تجارت موز در انحصار چند شرکت بزرگ چند ملیتی است . این شرکت ها برای افزایش تولید موز از مواد شیمیایی زیادی در مزارع خود استفاده می کنند که باعث بروز بیماری های فراوانی مثل سرطان ، ناباروری ، ناراحتی های پوستی و ... در کارگران این مزارع و حتی مصرف کنندگان این موزها می شود . این مقاله ، استفاده از این آفت کش های سمی و شیمیایی را مورد نقد قرار می دهد . ...

25) سیاحت غرب / علمی : موزه‌های آلوده ؛ مارکو ویسچر 1

چکیده :

با وجود این که کشورهای آمریکای لاتین بزرگ ترین تولید کننده موز در جهان هستند، تجارت موز در انحصار چند شرکت بزرگ چند ملیتی است. این شرکت ها برای افزایش تولید موز از مواد شیمیایی زیادی در مزارع خود استفاده می کنند که باعث بروز بیماری های فراوانی مثل سرطان، ناباروری، ناراحتی های پوستی و... در کارگران این مزارع و حتی مصرف کنندگان این موزها می شود. این مقاله، استفاده از این آفت کش های سمی و شیمیایی را مورد نقد قرار می دهد. استثمار اقتصادی تولیدکنندگان موز نکته دیگری است که در این مقاله بدان پرداخته شده است. تولیدکنندگان موز کمترین سود را از فروش محصولاتشان به دست می آورند، در حالی که شرکت های چندملیتی و نیز کشورهای اروپایی مصرف کننده، سود فراوانی از فروش موزه‌های آمریکای لاتین به دست می آورند. مانوئل بوتل، کارگر یک مزرعه موز در بیرون شهر «ماچالا» در اکوادور است. او از نردبانی که به درخت موز تکیه داده شده، پایین می آید. مانوئل در پوست خود دچار مشکل شده است. بعد از ظهرها، وقتی که تابش آفتاب بیشتر می شود، خارش چشم هایش را از آزار می دهد و دائما ملتهب و قرمز است. گونه های او نیز قرمز هستند، گویی که روی آتش قرار دارند.

بوتل حدس می زند، شاید دلیلش سم پاشی باشد. از وقتی که کرم ها مانع رشد ریشه های درختان موز شده اند، استفاده از این سموم ضروری است. مخزن پشت بوتل، محتوی «موکاپ» است، سمی که به شدت بوی سولفور می دهد. «آونتیس» شرکت سازنده آن، هشدار داده است که مواد سمی این آفت کش که استفاده از آن در اتحادیه اروپا ممنوع شده است، می تواند سلامتی شما را از بین ببرد. او از تماس با این اسپری اجتناب می کند ولی شغلش وی را مجبور می کند، به جاهایی که سم پاشی می کند، نگاه کند. کمی آن طرف تر، یک کارگر دیگر، خوشه های موز را در بسته های پلاستیکی بسته بندی می کند. کیسه ها با «دوربان» آغشته شده است: یک نوع حشره کش که مانع خوردن موزها توسط حشرات می شود. در معرض دوربان قرار گرفتن به سر درد، کاهش قدرت حافظه، حالت تهوع و خستگی مفرط می انجامد؛ چند هفته دیگر، این موزها در فروشگاه های مواد غذایی اروپا به فروش خواهد رسید.

موزها تقریباً در تمامی کشورهای استوایی، منبع ارزان انرژی و ویتامین ها هستند. موز یک محصول ایده آل برای کشاورزان کوچک است و در همه جا یافت می شود، از هند تا برزیل و از کامرون تا جزایر قناری.

موزها سریع رشد می کنند و در تمام طول سال قابل برداشت هستند و به مواد شیمیایی و کود اندکی نیاز دارند، ولی موزهایی که در فروشگاه های اروپایی یافت می شوند، متفاوتند. دو سوم از موزه‌های صادراتی که در اروپا و آمریکا فروخته می شود از آمریکای لاتین می آید، جایی که جنگل ها و درخت های سبز مساحتی بیش از 3000 هکتار را پوشانده اند. موز یک صنعت صادراتی است که توسط 3 شرکت عظیم چندملیتی به انحصار در آمده است: چیکوئیتا، دل و دل مونته. در مزارعی که موزها در آنجا برای تجارت بین المللی تولید می شود، برای مبارزه با آفات و هجوم حشرات، تا جایی که ممکن است از مواد شیمیایی استفاده می شود. در مقیاسی سالانه، در هر هکتار از مزارع موز در آمریکای لاتین، 30 کیلو ماده شیمیایی استفاده می شود. این مقدار، 10 برابر بیشتر از متوسط میزان مواد شیمیایی استفاده شده در کشاورزی متمرکز در کشورهای صنعتی است. اثرات این سموم، در آمار وحشتناکی که از کاستاریکا به دست آمده، منعکس شده است. طبق مطالعات انجام شده توسط دانشگاه ملی هردیا مناطق تولیدکننده موز کاستاریکا نسبت به سایر نواحی این منطقه، 3 بار بیشتر از دیگر مناطق، توسط سموم آفت کش سم پاشی شده اند. سرانه استفاده از آفت کش ها در کاستاریکا 4 کیلو است؛ 8 برابر متوسط جهانی. مشاهده سرطان خون و ناراحتی های تنفسی در بین زنانی که در کاستاریکا موزها را بسته بندی می کنند، 2 برابر متوسط همان کشور است.

برای گوریا اسپینوزا، آمار مسأله مهمی نیست. او هیچ گونه دسترسی به این مطالعات ندارد. او می گوید: تجربه، منطق و عقل سلیم برای من کافی است. این زن پرستار که در یک مرکز بهداشتی در آل گو آبو در وسط یک منطقه پرورش موز در جنوب اکوادور کار می کند، می بیند که مردم سخت کوش چگونه در صنعت پرورش موز کار می کنند. او هر روز با افرادی که به خاطر سردرد، التهاب چشم، مشکلات تنفسی، دمل ها و سایر مشکلات پوستی به بیمارستان می آیند، سر و کار دارد. توضیح این مسأله که آنچه برای رشد موزها خوب است، برای مردمی که با موزها سر و کار دارند بد است، مشکل است. این واقعیت دارد که اثرات خاص - مانند سرطان و ناباروری - فقط با تماس با این سموم در بلندمدت حاصل می شود، ولی مالکان مزارع نیز بی تقصیر نیستند. در تنوری، کارگران باید لباس محافظ بپوشند و پوشیدن لباس محافظ توسط آنان باید کنترل شود. در تنوری، اسپری کردن آفت کش ها از آسمان، باید از قبل اعلان شود. ولی تنوری 10 برابر بیشتر از واقعیت جذابیت دارد. شرکت چیکوئیتا سال گذشته را سال اصلاح گیاهان اعلام کرد. به عنوان بخشی از پروژه موز مرغوب تر، مزرعه داران باید جدول زمان بندی اسپری هوایی آفت کش ها را اعلام می کردند تا کارگران در آن موقع در خانه هایشان بمانند. منتقدان می گویند، این تنورهای تا زمانی که ناظری برای اجرای آن نباشد، فقط یک نمایش است ولی این مسأله، آگاهی شرکت چیکوئیتا را از خطراتی که مواد شیمیایی به کارگانش وارد می کند اثبات می کند.

اسپینوزا می گوید، عمدتاً این مردم فقیر هستند که بیشتر آسیب پذیرند. بسیاری از کارگران فقیر در مزارع زندگی می کنند. خانه های آن ها با چوب و حصیر ساخته شده است. سمومی که توسط هواپیماها اسپری می شوند، از درزا و سوراخ های این خانه ها به درون نفوذ می کند. این سموم نه تنها بر روی بدن افرادی که در بیرون مشغول کارند و بچه هایی که در بیرون از خانه مشغول بازی هستند فرود می آید بلکه به درون لباس های شان که برای خشک شدن در بیرون آویز شده اند و روی غذاهایشان در آشپزخانه نیز پاشیده می شود.

من اولین بار این مسأله را در دیدار با هوگو توکوئو سوارز که خانه اش در وسط یک مزرعه موز واقع شده است، تجربه کردم. همان طور که ایستاده بودیم و صحبت می کردیم، یک هواپیما ابری از سم را روی مزرعه ریخت، بدون این که حتی سعی کند از ریختن آن بر روی کلبه های محقر سوارز و همسایگانش جلوگیری کند. یک غبار از سموم قارچ کش روی تیرهای چوبی ریخته شد. قطراتی از آن روی شیشه عینک من چکید و یک توده متراکم گرم و رقیق بر روی پوست من باقی گذاشت. سم در استراتژی زندگی سوارز و خانواده اش

يك نقش پارادوكسيكال ايفا مي كند. او قبلاً در مزرعه مجاور، بدون داشتن كار منظم، هر روز دنبال يك كار بود. اکنون او «خوشبخت» است. او اين امتياز را دارد كه يك مخزن پر از سم رابر پشتش حمل کرده و آفت ها را نابود کند؛ او مي گويد: «دکتر به من توصیه کرده، به اين كار ادامه ندهم»؛ کليه هاي من دچار مشکل شده اند و شب ها نمي توانم بخوابم. ولي واقعاگ من انتخاب هاي زيادي ندارم. گاهي شما مجبور هستيد براي خانواده تان پول در آوريد.

دنيايي متفاوتي از برده داري مدرن، در كشتزار كريستين گارايكوا، اولين و بزرگترين توليد كننده موز طبيعي در اکوادور در جريان است. گارايكوا مانند يك آدم متشخص در بيرون مي ايستد، مانند يكي از اعضاي خاندان سلطنتي، در حالي كه موسيقي دل انگيز عصر جديد از بلندگوهاي فراصوتي پخش مي شود، او با يك ماشين گران قيمت در اطراف چرخ مي زند. او با تكبر، گردش دور مزرعه 200 هكتاري خود در روستاي بوئناويستا را آغاز مي كند.

در مزرعه هاي شيميايي، به سختي نشانه اي از حيات به چشم مي خورد ولي در اينجا پرندگان، پروانه ها و زنبورهاي عسل به شدت مشغول كار و پرواز هستند؛ گياهان كوچك ترند و برگ ها سبزتر، اينجا هواي تازه تنفس مي كنيد، نه يك غبار سمی سنگين شيميايي. او به ياد مي آورد كه خاک فرسوده شده بود، آب آلوده بود و كارگران بيمار بودند؛ سرطان در آن ها تشخيص داده شده بود و برخي از آن ها بعد از يك بيماري طولاني فوت كردند. گارايكوا روزي تصميم گرفت، استفاده از آفت كش ها را متوقف كند. او مي گويد: در آغاز، اين كار خيلي سخت بود، ما هيچ تصوري از چگونگي پرورش موزهاي طبيعي نداشتيم. در ابتدا، اين كار به معني استخدام كردن افراد بيشتري بود. بنابر گفته گارايكوا با كمك آفت كش ها يك كارگر مي تواند هر روز در 5 هكتار زمين زراعت كند، ولي براي يك كارگر فقط با يك داس براي كندن علف هاي هرز، در يك هكتار، يك هفته وقت لازم است. گارايكوا به مشكل ديگري نيز برخورد كرد. موزهايي كه پيرامون مزرعه پرورش يافته بودند - كه وي آن ها را كشتزارهاي سمی مي ناميد - نمي توانستند گواهي موزطبيعي بگيرند، حتي اگر با روش خود آن مزرعه پرورش داده شده بودند. در نتيجه، او مجبور بود 10 تا 15% محصولش را به عنوان موز معمولي بفروشد. هر هفته، گارايكوا 4000 جعبه موز طبيعي كه برچسب گواهي «اكو» دارند، صادر مي كند، هرچند موزهاي او از موزهاي توليدي شركت هاي چندمليتي گران تر است. گارايكوا نسبت به جنگ قيمت در فروشگاه ها عقیده واقع بينانه اي دارد. او با قاطعيت بيان مي كند: هيچ رابطه منطقي بين آنچه كه مصرف كننده مي پردازد و آنچه توليدكننده به دست مي آورد، وجود ندارد. اگر موزهاي طبيعي در مقايسه با موزهاي معمولي، در غرب گران تر به فروش مي رسد، هيچ تأثيري براي من ندارد. من هم همان قيمت را مي پردازم و آنچه كه باقي مي ماند، بسيار كم است. بيشتري سود تجارتي در غرب باقي مي ماند، در ماليات هايي كه شما مي پردازيد، با فروشگاه هاي مواد غذايي تان و همه شركايتان در شركت هاي چند مليتي.

بنائيلينك، يك سازمان غيرانتفاعي بریتانیایی كه در مورد توليد و تجارتي موز مطالعه مي كند، ادعاي او را تأييد مي نمايد؛ فقط 12% از مجموع درآمد تجارتي موز، از آن كشورهاي توليدكننده موز است.

ولي در منطقه، تجارتي عادلانه نيز برقرار است. اين مسأله توسط جرج راميرز كه يك مؤسسه را با هدف به دست آوردن قيمت بهتر براي توليدكنندگان موز سرپرستي مي كند، شروع و كنترل شده است. هر هفته، 12000 جعبه موز از طرف 120 توليدكننده، به فروشگاه هاي اروپايي صادر مي شود. بيشتري آن ها به سوئيس، جايي كه موزهاي تجارتي عادلانه مشتريان زيادي دارند، صادر مي شود و در فروشگاه هاي برخي از كشورها، تحت نام موزهاي «اك» كه مهر ماكس هاوولار خورده اند، فروخته مي شود.

در دفتر راميرز در شهر ال گوابو، يك نسخه از روزنامه صبح روي ميز افتاده است. در عنوان صفحه اول اعلام شده است كه قيمت يك جعبه موز كه محتوي حدود 120 موز است، با افزايش نزديك به 10% به 3 دلار رسیده است. راميرز مي گويد، 3 دلار پايين ترين قيمت واقعي است كه مي تواند اين صنعت را زنده نگاهدارد. توليدكنندگان راضي نيستند، آن ها حداقل براي يك جعبه 3/60 دلار مي خواهند؛ طبق مقاله روزنامه، برخي توليدكنندگان، براي يك جعبه، فقط 2 دلار دريافت مي كنند.

طبق گفته راميرز كه خودش 9 هكتار مزرعه موز دارد؛ «كشاورزان خرده پا بيشتري ضرر را مي بينند». شركت هاي بزرگ مانند چيكويتا، دل و دل مونته، موزهايشان را از توليدكنندگان بزرگ يامتوسط مي گيرند تا بتوانند مقدار زيادي موز ذخيره كنند. آن ها قبلاً صاحب كشتزار بودند ولي از ترس اين كه مبادا در مورد كارهاي خلاف مورد سوءظن قرار گيرند، با شرايط جديد كنار آمدند. شركت هاي بزرگ فقط هنگامي از كشاورزان خرده پا موز مي خردند كه محصول آن ها مرغوب نباشد يا در كشتي هاي آنان تصادفاً جايي خالي پيدا شود. شركت هاي بزرگ به همه شرايط کوتاه مدت خود پاي بند هستند ولي بيشتري اوقات، هيچ گونه رابطه بلندمدتي ندارند. راميرز با ملايمت و شكيبايي توضيح مي دهد كه چگونه خود را از يك قرارداد نابود كننده با شركت دل كه در سال 1996 منعقد شده بود، نجات داده است. اين همان سالي بود كه او با خانم آليس از سازمان ساليدياريداو - يك مركز بزرگ كه فعاليت هايش بر روي آمريكاي لاتين متمرکز است - ملاقات كرد. او خواستار اجرائي اصول تجارتي عادلانه در مورد تجارتي موز بود؛ همان گونه كه اين اصول قبلاً در مورد قهوه و شكلات و اخيراً در مورد خط توليد لباس شركت كوتيجي اجرا شده بود. در منطقه ال گوابو، او دنبال كشاورزاني مي گشت كه بخوانند به يك مؤسسه، با نام همان روستا، بپيوندند.

وارد كننده براي هر جعبه، حدود 2 دلار بيشتري از قيمت هنگام صدور موز مي پردازد. مبلغ اضافي، براي رشد اين صنعت و شرايط محيطي كشتزارها سرمايه گذاري مي شود. به عنوان مثال، اين شرايط شامل آب آشاميدني تصفيه شده كافي، مكاني براي اين كه كارگران بتوانند در آن غذا بخورند و يك حداقل دستمزد توافق شده، مي شود.

ايلارو دومورا و نامزدش ترزا ارتگا از اين كه تصميم گرفته اند به ال گوابو ملحق شوند، اصلاً متأسف نيستند؛ آن ها مي دانند، براي هر 30 جعبه موزي كه هر 2 هفته يك بار از قطعه زمين يك هكتاري شان توليد مي كنند، 50% بيشتري به دست مي آورند. ارتگا كه دستيار نامزدش است، توضيح مي دهد: ما عمدتاً درآمد اضافي مان را در مزرعه سرمايه گذاري مي كنيم، البته حالا بهتر غذا مي خوريم. در هر صورت، الان بهتر مي توانيم مراقب سلامتي مان باشيم، چون مي توانيم داروهايي را كه به آن ها احتياج پيدا مي كنيم، بخريم. دور تا دور مزرعه آن ها با درختان برچين شده است. وقتي اين درختان به اندازه كافي بلند شوند، از ورود مواد شيميايي مزرعه هاي كناري به داخل، جلوگیری مي كنند، همچنين اين درختان يك نوع ميوه دارند كه شما مي توانيد با استفاده از آن، يك نوع حشره كش طبيعي بسازيد. ارتگا مي گويد: اگر شما بتوانيد از محصول خود براي پيشرفتتان استفاده كنيد، اين مسأله، حذف هزينه قابل ملاحظه اي را موجب خواهد شد.

تحقيق در مورد موزها، ما را به مزرعه پابلوپرتيو در روستاي پاساج رساند؛ او تنها توليدكننده در اکوادور است كه هر دو گواهي موز طبيعي و تجارتي عادلانه را به دست آورده است، او هر هفته از مزرعه 300 هكتاري خود، حدود 4000 جعبه موز طبيعي با قيمت عادلانه توليد مي كند. در فروشگاه هاي مواد غذايي اروپا، اين موزها بر چسب اكو، اكي خورده اند. پرتيو مي گويد: بله، 4000 جعبه خيلي زياد است و استرس زيادي هم دارد.

در مزارعي كه ما از آن ها ديديم، كارگران پرتيو مانند يك دوست صميمي باوي احوال پرسى مي كنند و هيچ تعجبي ندارد، چرا از 7/1 دلاري كه پرتيو براي هر جعبه موز به دست مي آورد، 1 دلار آن مستقيماً به مؤسسه اي مي رود كه 250 نفر از كارگران پرتيو آن را تشكيل داده اند؛ كارهاي زيادي با همان يك دلار به انجام رسيده است. در سال هاي اخير، «پرتيو» يك امپراتوري واقعي تشكيل داده است. در پاساج يك فروشگاه مواد غذايي درست کرده است كه كارگران مي توانند مجموعه اي از خواربارهاي اساسي خود را با تخفيف خريد كنند. همچنين يك مركز بهداشتي هم هست كه آن ها مي توانند بدون پرداخت هزينه به آن مراجعه كنند و داروهاي خود را نيز با تخفيف خيلي زياد تهيه كنند.

پرتيو براي آموزش فرزندان آن ها نيز كمك هزينه مي پردازد، و فقط اين ها نيست. او قصد دارد، ظرف 4 سال، شرايط زندگي همه كاركنانش را بهبود بخشد. پرتيو ما را براي ديديم خاز سگوندو پالاسيوس، مسؤول قسمت بسته بندي كارخانه اش به آنجا برد. پالاسيوس با استفاده از 2000 دلار وام از پروژه مسكن پرتيو، توالتي خراب باغش را تبديل به يك

حمام مدرن با سیفون و دوش نموده است.

پالاسیوس از داشتن چنین شغلی و چنین رئیسی خیلی خوشحال است و می گوید: من در یک محیط سالم کار می کنم. او تجربیات زیادی دارد، او 25 سال است برای پرتیو کار می کند و روزهایی را به خاطر می آورد که از سموم شیمیایی استفاده می شد. پالاسیوس می گوید، تفاوت این دو کاملاً آشکار است. او توضیح می دهد که با مصرف یک موز که با استفاده از آفت کش ها تولید شده است دچار معده درد می شوید، مخصوصاً اگر در آفتاب رشد کرده باشد. شما می توانید با نگاه کردن به خاک مزرعه و پرندگان بگویید که سموم مصرف شده بر روی موزها مضر است. بنابراین، موزها برای مردمی که آن ها را می خورند، نمی تواند مفید باشد. پرتیو از فاصله ای دورتر، گفتگوی ما با پالاسیوس را مشاهده می کرد. پرتیو معتقد است که آینده از آن موزهای طبیعی است، ولی این خیلی مهم است که مصرف کنندگان، از فروشندگان تولید موزهای طبیعی، رعایت ملاک های تجارت عادلانه را می خواهند. پرتیو می گوید: تولید موز طبیعی به خاطر این است که می خواهیم زندگی کنیم، نه به خاطر این که مزه آن ها بهتر است.

منبع: <http://www.odemagzine.com>

Marco Visscher 1-